

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований в 1996 році

Рівне – 2009

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42. — Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 27.11.2009 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2009

Таким чином, ефективність навчання англійської мови у загальноосвітній школі залежатиме від бажання вчителя скористатись позитивним досвідом вітчизняних та іноземних вчених та практиків та використання ними рефлексивних механізмів навчання підлітків англомовної комунікації.

Дана стаття не висчерпує усіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшого дослідження потребують окремі аспекти змісту навчання іноземної мови, створення відповідних підручників та посібників, які б втілювали методичні та психолого-педагогічні засади використання учнями рефлексивних механізмів навчання на практиці, визначення чітких критеріїв оцінювання здобутої школярами комунікативної компетенції.

Матеріали статті можуть використовувати вчителі середніх навчальних закладів в умовах реформування освіти в Україні, переходу до європейської системи освіти за вимогами Болонського процесу. Дослідження дає змогу вдосконалювати зміст, форми і методи навчання іноземних мов на різних рівнях відповідно до вимог сучасності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М.М. К рефлексии поступка // Философия и социология науки и техники. Ежегодник. 1984 – 1985. – М., 1986.
2. Вертгаймер М. О гештальттеории: Хрестоматия по истории психологии / Под ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. – М.: Изд-во МГУ, 1980.
3. Виногородський А.М. Методичний арсенал вивчення особистісної рефлексії підлітків при сприйнятті музики // Психологія. Збірник наукових праць. Випуск 1(4) – К., 1999.
4. Выготский Л. С. Собр. соч.: В 6 т. Т. 2. – М.: Педагогика, 1982. – 1983.
5. Давыдов В.В. Виды обобщения в обучении. – М.: Пед. общ-во России, 2000.
6. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения. – М.: ИНТОР, 1996.
7. Дункер К. Качественное (экспериментальное и теоретическое) исследование мышления // Психология мышления / Под ред. А.М. Матюшкина. – М.: Прогресс, 1965.
8. Ладенко И.С., Семенов И.Н., Степанов С.Ю. Формирование творческого мышления и культивирование рефлексии. – Новосибирск, 1990.
9. Процесс учения: контроль, диагностика, коррекция, оценка / Под ред. Е.Д. Божович. – М.: Изд-во МПСИ, 1999.
10. Палагина И.В., Семенов И.Н. Развитие рефлексивной регуляции диалогического мышления // Рефлексия и творчество. Методические рекомендации / Под ред. И.С.Ладенко, И.Н.Семенова. – Новосибирск, 1990.
11. Степанов С.Ю., Семенов И.Н., От психологии рефлексии к рефлексивной культура-дигме в психологии // Рефлексия в науке и обучении. –Новосибирск, 1989.
12. Український Я.І., Штопало Н.Я. Рефлексія як засіб саморозвитку особистості // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка: Соціологія. Психологія. Педагогіка. - 1999. – Випуск 7.

Резюме. В статтє охарактеризированы приемы практической реализации использования рефлексивных механизмов подростков в развитии умений и навыков иноязычного общения во время проведения уроков по английскому языку в общеобразовательной школе; проанализировано мотивационный аспект использования рефлексивных механизмов подростков; обосновано критерии, которые углубляют понимание основных принципов использования рефлексивных механизмов во время обучения подростков английскому языку.

Ключевые слова: обучение, развитие, личность, осмысление, переосмысление, осознание, самоанализ, самоопределение, самосознательность, самооценка, самоутверждение, творческое мышление, творческий процесс, рефлексия, рефлексивные механизмы, подросток, развивающее обучение, иноязычная коммуникация, мотивы обучения.

The summary. The article describes receptions of practical realisation of using teenagers' reflective mechanisms during the evolution of abilities and attainment of foreign communication during the English lessons holding at secondary school; analyses the motivative aspect of teenagers' reflective mechanisms using; validates criterions, which dredge the understanding of main principles of reflective mechanisms using during the English teaching of teenagers.

Key-words: teachings, evolution, personality, thought, comprehension, realization, self-analysis, self-determination, self-awareness, self-diagnosis, self-becoming, creative thinking, creative process, reflection, reflective mechanisms, teenager, evolving teaching, foreign communication, learning motives.

Одержано редакцією 18.09.2009 р.

УДК: 371:381'243'373

А.А. ВОЛОШУН

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИКИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Резюме. В статті дається аналіз та розглядаються можливості і доцільність ефективного використання сучасних технологій в процесі оволодіння іноземною мовою молодшими школярами.

Ключові слова: інформаційні технології, особистісно-орієнтований підхід, метод проекту, навчання у співпраці.

Ефективність застосування інформаційних технологій на уроках іноземної мови не викликає жодних сумнівів у багатьох дослідників. Активне залучення їх в навчальний процес примножує дидактичні можливості, забезпечуючи наочність, аудіо та відео підтримку, а також контроль, що в цілому сприяє підвищенню рівня викладання. Окрім того, у сучасній розширюються можливості використання інших нестандартних форм та методів навчання, збільшується роль самостійної роботи учнів.

Особливості використання новітніх технологій в навчальному процесі, а також складання навчальних комп'ютерних програм та посібників є одним із домінуючих питань, яке активно обговорюється лінгводидактами та методистами. Однак, основна увага сучасних дослідників приділяється навчанню іноземних мов старших школярів та студентів вузу (дослідження Е.Г.Азімова, Е.І.Дмитрієвої, Є.С.Полат, М.Д.Рібакова та ін.). Молодші школярі залишаються при розгляді цієї проблеми недостатньо вивченими. Загальновідомий той факт, що вивчення іноземної мови розпочинається з дошкільного закладу. В дитячому садку домінують ігрові методи і форми засвоєння мовленнєвих навичок. В початковій школі змінюється ведучий вид діяльності, а отже існує ряд проблем забезпечення наступності в мовленнєвій роботі та підборі ефективних способів оволодіння мовленнєвими вміннями. Від ефективності початкового етапу навчання іноземної мови залежить подальший розвиток учнів, їх комунікативна і лінгвістична компетенції, а також рівень їхньої зацікавленості іноземною мовою і подальшого її застосування в майбутньому. Тому, використання сучасних технологій в навчанні іноземної мови необхідно впроваджувати на його початковому етапі.

До поняття «новітні інформаційні технології» слід відносити не лише нові технічні засоби (комп'ютер, аудіо- та відеоапаратура). Це ще й такі сучасні педагогічні технології, нові форми і методи викладання, як навчання у співпраці (cooperative learning), так звані відкриті школи (open education or open classrooms), проектна методика, використання Інтернет-ресурсів, які допомагають реалізувати особистісно-орієнтовний підхід в навчанні іноземної мови, забезпечити індивідуалізацію та диференціацію навчання для досягнення належного рівня комунікативної компетенції школярів.

Важливим компонентом навчання іноземної мови на початковому етапі є якісно сформовані лексичні навички, які забезпечують одну з умов успішного спілкування іноземною мовою.

Метою даної статті є аналіз новітніх інформаційних технологій та встановлення ефективності їх застосування в процесі засвоєння лексики на початковому етапі оволодіння іншомовним мовленням.

Успішність формування в початковій школі лексичних навичок може суттєво вирізнятися в залежності від технологій навчання. Так, на думку М.З.Біболетової та Л.А.Цветкової, використання комп'ютерних програм, які спеціально розроблені для учнів молодшого шкільного віку, підвищує ефективність процесу оволодіння лексикою майже вдвічі [1, 45]. При ознайомленні з лексичними одиницями використання комп'ютерних програм дозволяє формувати графічний образ слова одночасно із його звуковим і моторним образом. Адже мислення молодших школярів ще значною мірою зберігає наочний характер, що підкреслює доцільність наочного пред'явлення слів. Зорове і слухове сприйняття допомагає дитині активно, свідомо засвоювати лексичний матеріал. При цьому, на відміну від фронтальної роботи з класом, враховуються індивідуальні особливості кожної дитини. Ті учні, у яких більш розвинена слухова пам'ять, мають можливість прослухати те або інше слово необхідну їм кількість раз, а учні з більш розвиненою зоровою пам'яттю концентруються здебільшого на графічному образі слова. Як правило, всі операції, які проводяться з лексичними одиницями, виконуються в строгій послідовності. Учень не перейде до наступної операції, поки повністю не виконає правильно попередню. Багаторазове виконання цих операцій сприяє міцнішому закріпленню кожної лексичної одиниці. На етапі тренування і включення лексики в мовленнєву діяльність визначальними є операції по сумісності лексичних одиниць, операція по заповненню вільного місця у вислові, співвідношенні форми слова із його значенням. Не дивлячись на те, що у молодших школярів лише починають формуватися навички самостійної роботи, у кожного з них виникають свої індивідуальні труднощі в процесі оволодіння лексикою. Учень вчиться за допомогою комп'ютера самостійно долати їх шляхом виконання вправ, призначених лише для нього.

Отже, використання комп'ютерних програм на початковому етапі вивчення іноземної мови дійсно створює умови для індивідуалізації та інтенсифікації процесу навчання лексики, забезпечуючи виконання вправ всіма учнями одночасно. Це дозволяє збільшити об'єм індивідуального тренування і корекції процесу формування навичок, покращити якість лексичних навичок в кожного окремо взятого учня, і заощадити при цьому зусилля вчителя та час уроку. Однак варто зауважити, що без грамотної розробленої навчальної комп'ютерної програми та досвідченого вчителя такий спосіб вивчення іноземної мови буде мало ефективним. І як би ми не перебільшували ролі комп'ютерних технологій в навчальному процесі, дана форма роботи є лише допоміжним засобом. Процес комунікації без живого діалогу є немислимим. Специфіка викладання іноземної мови потребує особистісної активності вчителя та учня.

Щоб досягти основної мети навчання іноземної мови, а саме оволодіння комунікативною компетенцією, необхідно дотримуватися особистісно-орієнтованого підходу. Лише при особистій зацікавленості учнів виконувати завдання і підтримувати спілкування набагато легше, ніж в примусовому порядку. Даний підхід активно розробляється в сучасній психолого-педагогічній теорії і практиці, згідно якому навчання повинно забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості учня, виходячи з його індивідуальних особливостей як суб'єкта пізнання і предметної діяльності. (С.В. Алейнікова, О.Б.Бондаревська, Л.Ф.Обухова, В.Т.Фоменко та ін.). Особистісно-орієнтований підхід – це навчання з радістю і усвідомленням необхідності спілкування іноземною мовою. На думку Ю.А. Долженко, однією із закономірностей при особистісно-орієнтованому навчанні є те, що навчання втрачає традиційну обов'язковість і наближається до природної життєдіяльності

людини [2, 67]. Завдання вчителя полягає в тому, щоб спрямувати всі зусилля на запам'ятання і засвоєння учнями відібраного матеріалу, створити умови для творчої роботи школярів (заочна екскурсія, підбір рифми) та забезпечити умови для формування педагогічної майстерності кожного учня (метод «виключення» вчителя) і тим самим досягти переведення засвоєних лексичних одиниць із короткотривалої пам'яті в довготривалу. При цьому можна використовувати таку форму організації навчання, як рольова гра. А поєднання колективних та індивідуальних форм створить сприятливі умови для активної роботи більшості учнів та надасть можливість підтримати постійну зацікавленість молодших школярів, оскільки їм властива швидка втомлюваність, рухливість, підвищена емоційна збудливість. Урок можна проектувати на інтегрованій основі, тобто заняття іноземною мовою супроводжувати музикою, співами, ритмікою, рухливими іграми. А так як основним чинником в комунікації є спілкування, то при організації спілкування іноземною мовою краще застосовувати такі ситуації, які б заціпали інтереси учнів, пов'язані з їхнім особистим досвідом, тобто давали б учням можливість повною мірою реалізувати особистісну орієнтованість. Адже саме особиста зацікавленість у вивченні іноземної мови є основним фактором успішності.

Варто зауважити на тому, що у рамках особистісно-орієнтовного підходу в зарубіжній практиці широко використовуються три дидактичні системи: так звані відкриті школи (open education or open classrooms), індивідуальний стиль навчання (The Learning- Styles Approach) і навчання у співпраці (cooperative learning).

Індивідуальний стиль навчання представляє собою навчання іноземної мови за індивідуальним планом, який учень складає спочатку під керівництвом свого вчителя, а потім поступово самостійно на день, тиждень, місяць. Такий стиль навчання враховує навіть біологічні ритми дитини («жайворонки» навчаються зранку, а «сови»-в другій половині дня). Проте, на думку Є.С.Полат, використання такої дидактичної системи для масового навчання є мало ефективним. Найбільш цікавою в даному контексті для масової школи є система навчання у співпраці [3, 14]. Особливо, якщо врахувати той факт, що ця технологія цілком органічно вписується в класно-урочну систему, і забезпечує необхідні умови для активізації пізнавальної і мовленнєвої діяльності кожного учня групи. Основна ідеологія навчання у співпраці була детально розроблена трьома групами американських педагогів із університету Джона Хопкінса (Р.Славин), університету штату Міннесота (Роджерс Джонсон і Девід Джонсон), групою Дж.Аронсона, університет штату Каліфорнія. Навчання у співпраці відноситься до гуманістичного напрямку в педагогіці. Основна ідея цієї технології – створити умови для активної спільної навчальної діяльності учнів в різних ситуаціях. В чому ж полягає суть навчання у співпраці? Групи по 3-4 учня формуються вчителем до уроку з урахуванням психологічної сумісності дітей. При цьому в кожній групі повинен бути сильний учень, середній і слабкий, обов'язково дівчатка та хлопчики. Учні даються одне завдання, але для його виконання передбачений розподіл ролей між учасниками групи. Оцінюється робота не одного учня, а всієї групи. Вчитель сам обирає учня групи, який повинен прозвітуватися за завданням. Як правило, ним виступає слабкий учень. Якщо ж слабкий учень в змозі ґрунтовно викласти результати спільно виконаного завдання, відповісти на запитання вчителя та класу, це означає, що мета досягнута і група справила із завданням. Адже мета будь-якого завдання – не формальне його виконання, а оволодіння матеріалом кожним учнем групи.

Чи можна використати таку технологію при вивченні лексичного матеріалу учнями початкової школи? Апробація цієї технології показує, що при представленні учням нового лексичного матеріалу часу на пояснення відводиться не так вже й багато. Важливо, щоб нове лексичне явище було осмислене правильно, так як від цього залежить подальше оволодіння навичками. У такому разі необхідно організувати практику по формуванню орієнтовного плану дій. Така практика, усна чи письмова, потрібна кожному учневі групи. Якщо діти працюватимуть фронтально, то слабкі учні ризикують так і не зрозуміти, чому потрібно виконувати завдання так, а не інакше. Якщо ж робота буде організована індивідуально, слабким учням буде ще важче розібратися в новому матеріалі. В малих же групах учні завчасно поставлені в такі умови, за яких успіх чи невдача одного відобразиться на результатах всієї групи. Так, при виконанні в групі завдання на перевірку розуміння правила відразу стає зрозумілим, хто із учнів не зрозумів матеріал. Він відразу звертається за допомогою до сильного учня групи, тому що знає, що за цим завданням йде ряд вправ на формування лексичних навичок. Вони можуть виконуватися в групі різними способами. В одному випадку кожен учень може виконувати своє, визначене лідером групи для нього завдання, а потім всі завдання перевіряються і обговорюються всією групою. В іншому випадку група може розділитися на пари і вправа буде виконуватися в парах (якщо група складається з 4-х учнів), але в рамках базової групи.

Таким чином, бачимо, що даний метод заслуговує на увагу, і може ефективно використовуватися на уроках іноземної мови в початковій школі. В результаті систематичної і цілеспрямованої роботи у співпраці вдається значно збільшити час усної і письмової мовленнєвої практики для кожного учня на уроці, дати можливість кожному учневі удосконалити або покращити в своїй свідомості систему іноземної мови. Вчитель виступає при цьому у новій, не менш важливій для навчального процесу ролі – ролі організатора самостійної навчально-пізнавальної, комунікативної, творчої діяльності учнів.

Важливими, на нашу думку, є і наступні моменти. В сучасному освітньому процесі все більше робиться акцент на роботу з інформацією. Для учнів важливими стають уміння самостійно добувати основний та додатковий матеріал, критично осмислювати отриману інформацію, вміти робити висновки. Робота з інформацією іноземною мовою, особливо, якщо врахувати колосальні можливості глобальної мережі Інтернет, стає досить таки актуальною. Найбільш ефективними способами використання Інтернету в початковій школі, на нашу думку є: переписка за допомогою електронної пошти з ровесниками-носіями мови; тестування, що дасть можливість отримати об'єктивну оцінку знань; перегляд дитячих телепередач; участь в on line-вікторинах

та конкурсах. Крім того, використання Інтернету на уроках іноземної мови може стати додатковою мотивацією для учня, оскільки більшість дітей любить всесвітню павутину і все, що з нею пов'язане.

Останнім часом вчителі все частіше застосовують в своїй практиці метод проекту. Даний метод представляє собою спосіб досягнення дидактичної мети завдяки детальній розробці проблеми. В основі проекту лежить певна проблема або завдання, яке потребує дослідницького пошуку для її рішення, самостійної діяльності учнів на уроці і в позаурочний час. Так, для молодших школярів саме слово проект є цікавим та інтригуючим. А розробка певного проекту дасть можливість використати повною мірою свій потенціал. Як правило, проектний метод використовується по закінченню певної лексичної теми і є узагальненням отриманих на уроках знань.

Отож, розглянувши і проаналізувавши основні новітні технології у вивченні іноземної мови, можна констатувати наступне:

- сучасні умови розширення освітнього простору висувають все нові вимоги до набуття досвіду іншомовного спілкування на різних етапах особистісного розвитку;
- застосування результативних технологій сприяє активізації навичок і умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності школярів, що забезпечує достатній рівень практичного оволодіння іноземною мовою;
- номінативно-понятійний аспект мовленнєвої діяльності удосконалюється в усіх технологіях, що сприяють особистісній активності школяра;
- забезпечується можливість індивідуалізації і диференціації навчання з урахуванням здібностей дітей та рівня їх навченості, інтересів, потреб та бажань;
- позиція вчителя змінюється до статусу співрозмовника, однак роль його повинна залишатись ведучою для забезпечення умов і постановки цілей відібраних ним же ефективних технологій оволодіння іноземною мовою на початковому етапі її засвоєння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биболетова М.З., Цветкова Л.А. Проблемы раннего обучения иностранным языкам в условиях перехода к четырехлетней начальной школе // Обучение английскому языку в российских школах: Материалы IV Всероссийского семинара. – Обнинск, 2001.
2. Долженко Ю.А. Методическое сопровождение личностно-ориентированного образования: Научно-методическое пособие для заместителей директоров школ. – Барнаул, 2003.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров; под ред. Е.С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2003.

Резюме. В статье представлен анализ и рассматриваются возможности и уместность эффективного использования современных технологий в процессе овладения младшими школьниками иностранным языком.

Ключевые слова: информационные технологии, личностно-ориентированный подход, метод проекта, обучение в сотрудничестве.

The summary. In the article analyzed and possibilities of the effective use of modern technologies are examined on the initial stage of teaching to the foreign language.

Key words: information technologies, personality-oriented approach, method of project, cooperative learning.

Одержано редакцією 20.10.2009 р.

УДК: 371. 335: 81'243'37

І.В. ЗІНЧУК

ЗОРОВА НАОЧНІСТЬ ЯК ЗАСІБ СЕМАНТИЗАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ

Резюме. Етап презентації нового іншомовного матеріалу, лексики зокрема, розпочинається із семантизації нових лексичних одиниць. Для цього існує певна система дій (спосіб семантизації), метою яких є встановлення зв'язку між формою слова та поняттям, предметом чи явищем, яке це слово позначає. Візуальні засоби презентації (демонстрація реальних предметів, малюнків, дій або жестів) надають можливість ефективно візуалізувати лексику за рахунок реальних предметів, малюнків, флеш-карток тощо і мають велике значення на початковій стадії навчання лексики.

Ключові слова: презентація іншомовної лексики, способи семантизації лексики, лексичні навички, формування лексичних навичок, зорове унаочнення, види зорового унаочнення

За допомогою лексики, як відомо, передається й сприймається зміст мовлення. Не знаючи слів, неможливо ні висловити, ні зрозуміти навіть самої елементарної фрази. Найкраще відображають важливість навчання лексичного матеріалу слова лінгвіста Девіза Уілкінса: „Без граматики можна сказати дуже мало, без лексики - нічого“ [5, 153]. Щоб сформувати стійкі лексичні навички, необхідно чітко уявляти етапи роботи з лексикою. Процес формування лексичних навичок має три етапи і першим з них є етап ознайомлення з новими лексичними одиницями, який розпочинається, як правило, із семантизації, тобто розкриття значення цих нових лексичних одиниць.

Спосіб семантизації – це система дій, пов'язаних з розкриттям значення слова, тобто дій, метою яких є встановлення зв'язку між формою слова та поняттям, предметом чи явищем, яке це слово позначає. Головна функція прийомів семантизації лексики - це розкриття значення незнайомих слів та структур і показ особливостей їх граматичного оформлення, що створює передумови для подальшої роботи з лексикою [12, 58].

ЗМІСТ

Бабік О.С. Професіоналізм вчителя як важливий фактор при навчанні іноземної мови у дошкільному навчальному закладі.	3
Ботвінко О.М. Використання комп'ютерних технологій у процесі навчання іноземної мови в загальноосвітній школі.	7
Гронь Л.В. Вимоги до іншомовних текстів для розвитку вмінь розповіді на початковому ступені навчання на мовних факультетах вищих навчальних закладів.	11
Коломієць Н.М. Прийоми Блейна Рея в методі природовідповідності Джеймса Ашера.	15
Коржженевська О.В. Організація самостійної роботи учнів – важливий фактор інтенсифікації навчального процесу.	19
Салюк І.Я. Особистісно-орієнтований підхід у детермінації розвитку іншомовного мовлення школярів.	23
Кропивко І.М., Снічук О.А. Використання ресурсів і послуг мережі Інтернет у викладанні іноземних мов.	28
Цаль Т.В. Використання методів педагогічного стимулювання на початковому етапі навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі та новітні технології.	36
Чорнолоз О.О. Теоретичні основи викладання чеської мови для студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	41
Якимчук А.В. Рефлексивні механізми навчання підлітків англomовної комунікації.	44
Волошун А.А. Проблеми застосування сучасних технологій в процесі засвоєння лексики на початковому етапі викладання іноземної мови.	50
Зінчук І.В. Зорова наочність як засіб семантизації іншомовної лексики.	53
Мороз Л.В., Кушнір Н.В. Специфіка роботи над термінами на заняттях іноземної мови у вищому навчальному закладі.	58
Мороз Л.В., Паішко І.О. Основні питання принципів і критеріїв відбору та засвоєння лексичного мінімуму студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	63
Ніколайчук Г.І. Особливості діалогу в процесі формування комунікативних умінь дитини дошкільного віку.	65
Середюк Л.А. Використання автентичної газетної хроніки на уроках німецької мови.	70
Турко І.-М.Б. Теоретичні аспекти вивчення творчості поетів-імажистів у вищих навчальних закладах.	72
Бричок Б.П. Використання інтерактивних технологій у процесі професійної підготовки вчителів початкових класів.	77
Джеджера К.В. Удосконалення мовлення як проблема формування культури спілкування студентів у вищих навчальних закладах.	80
Дуброва А.С., Снічук О.А., Трофімчук В.М. Принцип взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності з урахуванням їхніх особливостей і прискореним навчанням сприйняття мовлення.	83
Кочубей О.С. Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	85
Мазурок О.М. Інноваційні методи навчання іноземних мов у вищій школі в контексті гуманістичної парадигми освіти.	89
Мороз Л.В., Ковалюк В.В., Черуха Н.В. Інтерпретація закономірностей засвоєння іншомовних слів студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	92
Павелків К.М. Філософські та загальнотеоретичні засади дослідження проблеми формування рефлексивної культури майбутнього вчителя.	95
Перішко І.В. Розвиток інтелектуальних здібностей обдарованих школярів на основі проектноі іншомовної діяльності.	100
Пивоварчук Т.О. Фактори розвитку комунікативних здібностей студентів.	106
Тадєєва М.І., Пархомчук М.М. Рання іншомовна освіта в європейських педагогічних традиціях.	109
Воробйова Л.М. Психолінгвістичні аспекти навчання іноземних мов.	113
Гончарук Р.А. Роль перекладу у міжкультурній комунікації і педагогічній соціалізації.	117
Янциур Л.А. Формування інтересу до образотворчої діяльності в системі дитячий садок-школа.	122
Дуброва А.С., Трофімчук В.М. Психолого-педагогічні можливості навчального перекладу і умови їхньої реалізації.	126
Шурин О.І. До питання формування педагогічної культури майбутніх вчителів у процесі фахової підготовки.	129
Войтович І.С. Батишкіна Ю.В. Комп'ютерні інформаційні технології в реалізації навчальних і наукових проектів у педагогічних вищих навчальних закладах.	131
Шутяк В.Г. Формування у молодших школярів позитивного ставлення до праці.	135
Поліщук Н.В. Особистісно-орієнтована технологія навчання при підготовці фахівців з технологічної освіти.	139

Яциур М.С. Курсова робота з методичних дисциплін у кредитно-модульній системі організації навчального процесу.	141
Герасименко О.А., Герасименко Н.П. Методи реалізації пошуково-дослідницьких проектів на заняттях з трудового навчання у 7-9 класах з використанням інформаційно-пошукових технологій.	147
Трофімчук Л.О. Проблема оптимального вибору методів активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі позаурочних занять.	152
Грипич С.Н. Моральне виховання молодших школярів і дитяча література (психолого-педагогічний погляд на проблему).	156
Попчук О.В. Інноваційні технології навчання як умова розвитку професійної культури майбутніх фахівців документознавства та інформаційної діяльності.	160
Трофімчук В.М. Сутність і класифікація художньо-конструкторських знань та умінь старшокласників, які формуються у процесі трудового навчання.	164
Войтко А.І. Педагогічна підтримка професійного самовизначення учнів 8-9 класів на основі професійних проб.	168
Сіпайло В.О. Використання сучасних систем крою проектування одягу при підготовці майбутніх вчителів технологій.	173
Мохнюк Р.С. Формування громадянської культури студентства – проблема сучасного виховання.	178
Відомості про авторів.	183

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований у 1996 р.

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В..

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2009 р. Підписано до друку 27.11.2009 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 30,6. Обл. вид. арк. 31,2. Замовлення № 79/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59   **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42.— Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20